

OULUN YLIOPISTO
UNIVERSITY of OULU

LAUSUNTO

245/05/2014

Opetus- ja kulttuuriministeriö

21.5.2014

Lausuntopyyntö 15.4.2014; OKM/81/040/2012

Lausunto varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamistyöryhmän esityksistä

Oulun yliopiston lausunto liitteenä.

Lausunto on valmisteltu kasvatustieteiden tiedekunnassa.

Tutkimusrehtori

Taina Pihlajaniemi

Hallintojohtaja

Essi Kiuru

LIITE

Lausunto

JULKAISEMINEN

Oulun yliopiston intranet Notio

Opetus- ja kulttuuriministeriö
ValtioneuvostoLAUSUNTO
20.05.2014

1(3)

ASIA: Lausuntopyyntö varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamistyöryhmän esityksistä (viitenumero OKM059:00/2012)

Oulun yliopisto kiittää mahdollisuudesta esittää lausunto varhaiskasvatusta koskeviin lainsäädännönmuutosesityksiin. Lausunnossa kiinnitetään erityistä huomiota yliopiston kannalta keskeisiin tutkimuksellisiin ja koulutuksellisiin näkökohtiin. Oulun yliopisto pitää lakimuutosehdotusta erittäin tarpeellisenä. Voimassa oleva lainsäädäntö on monilta osin vanhentunut. Lakimuutosehdotus sisältää positiivisia avauksia, mutta on sisällön osalta vielä viimeistelemätön ja epätasainen. Varhaiskasvatustlain valmistelua tulee jatkaa ja se tulee saattaa voimaan ripeällä aikataululla. Yksityiskohtaisemmin lausuntona esitetään seuraavaa:

1) Varhaiskasvatuksen määrittelyä (2§) tulee tarkentaa: Muutosehdotukseen sisällytetty varhaiskasvatuksen määrittely on epämääräinen. Eri tieteenaloilla tehdyt tutkimukset osoittavat pedagogisesti korkeatasoisen varhaiskasvatuksen merkityksen. Ehdotettu määritelmä ei painota riittävästi sitä, että varhaiskasvatust on kokonaisvaltainen pedagoginen prosessi. Pykälää 2 tulee muokata seuraavalla tavalla:

Tässä laissa varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen pedagogista kokonaisuutta.

2) Lapsinäkökulmaisuuutta tulee vahvistaa. Muutosehdotuksessa lapsen oikeudet ja lapsen näkökulma on otettu selvästi paremmin huomioon, kuin voimassa olevissa säädöksissä. Tämä on linjassa varhaiskasvatustuksen kansainvälisen kehityksen kanssa ja myös viimeaikainen lapsuuden ja varhaiskasvatustuksen tutkimus tukee tätä. Ehdotuksen sisällössä on kuitenkin horjuvuutta lapsinäkökulmaisuuuden suhteen. Esimerkiksi varhaiskasvatustuksen tavoitteet on ehdotuksessa kirjoitettu aikuislähtöisesti ja lapset ilmaistaan aikuisten toimenpiteiden kohteena. Lapsinäkökulmaisuuuden tulee läpäistä koko lakitekstiä systemaattisesti.

3) Varhaiskasvatustuksen tavoitteita tulee muokata (3§): Tavoitteita on paljon ja ne on jäsentymättömästi esitetty. Esimerkiksi tavoitteissa "edistää jokaisen lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä, oppimista sekä terveyttä ja hyvinvointia (tavoite numero 1)" ja "tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja elinikäistä oppimista (tavoite numero 7)" on päällekkäisyyttä. Ympäristönäkökulma on tavoitteissa heikosti esillä ja ajankohtainen tavoite lasten kasvusta kestävään kehitykseen ja elinympäristön vaalimiseen puuttuu kokonaan.

4) Lapsen subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen tulee säilyttää esityksen mukaisena (§11).

5) Varhaiskasvatuksen pedagogista suunnittelua koskevia esityksiä tulee tarkentaa (§23-26). Kannatettavaa on se, että Opetushallitus laatii, arvioi ja kehittää kuntia velvoittavaa Varhaiskasvatussuunnitelmaa. Kannatettavaa on myös lapsikohtaisen suunnitelman laatiminen, jossa huomioidaan lapsen ja perheen osallisuus. Tarkennusta tarvitaan siihen, kuka vastaa lapsikohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnasta. Vastuun tulisi olla pedagogisen koulutuksen saaneella työntekijällä yhteistyössä muiden henkilöstöryhmien kanssa.

6) Esitys henkilöstön nimikkeiden muuttamisesta on kannatettava. Merkittävä parannus on, että nimikkeillä 'varhaiskasvatuksen opettaja' ja 'varhaiskasvatuksen sosionomi' osoitetaan asiantuntijuuden keskeisiä painotuksia. Varhaiskasvatuksen koulutuksen arviointiraportti osoitti, että koulutusten painopisteet eroavat toisistaan ja tuottavat erilaista osaamista. Kannatettavaa on myös se, että pätevytyminen varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin tehtäviin voi tapahtua joko suoraan perustutkinto-opintojen kautta tai niitä täydentäen.

7) Henkilöstön tehtävien, kelpoisuusvaatimusten, henkilöstörakenteen ja varhaiskasvatukselle asetettujen tavoitteiden välillä olevia ristiriitaisuuksia on poistettava. Esitykseen sisältyy monia kohtia, joilla on pyritty vahvistamaan henkilöstön varhaiskasvatuksellista osaamista. Lakiluonnoksessa esitetyt kelpoisuusvaatimukset varhaiskasvatuksen lastenhoitajan, perhepäivähoitajan ja varhaiskasvatuksen avustajan tehtäviin ovat myös kannatettavia. Esitykseen sisältyy kuitenkin myös huomattavaa ristiriitaisuutta. Ristiriidat näkyvät erityisen selkeästi, kun suhteuttaa pykälien 3, 16, 17 ja 18 tavoitteita ja vaatimuksia siihen, mitä henkilöstöstä ehdotetaan säädettäväksi luvuissa 6 ja 7. Lakiluonnoksessa on laajasti kuvattu varhaiskasvatuksen tavoitteita sekä kolmiportaisen mallin tuottamia vaatimuksia pedagogiseen osaamiseen. Varhaiskasvatukselle asetetut kasvatukselliset tehtävät edellyttävät, että kasvatuksellinen päävastuu on kasvatustieteellisen tutkinnon suorittaneilla ja että heitä on riittävästi. Varhaiskasvatuksen sosionomitutkinnon suorittaneiden osaamista tarvitaan myös, mutta heidän tehtävänkuvansa tulee rakentaa sosiaalitieteiden pohjalle. Jotta lakiluonnoksen esittämiin kasvatuksellisiin tehtäviin kyetään vastaamaan, päiväkotien henkilöstöstä vähintään puolella on oltava pykälässä 27 ilmaistu kelpoisuus.

Varhaiskasvatuksen erityisopettajan tehtävä (§31) on pedagoginen tehtävä, jossa keskeiset vastuut sisältyvät muun muassa kolmiportaisen tuen mallin soveltamiseen. Pohjakoulutusvaatimuksena tulee olla yliopistossa suoritettu kasvatustieteen kandidaatin tutkinto.

Varhaiskasvatuksen ammatillisiin johtotehtäviin kelpoisuusehtona (§33, 2.mom.) tulee olla kasvatustieteen tai varhaiskasvatustieteen maisteritutkinto, johon sisältyy tai jota on täydennetty lastentarhanopettajan koulutuksella sekä riittävä johtamistaito. Tällä ratkaisulla voidaan nykyistä paremmin taata päiväkotien pedagogiikan jatkuva kehittäminen ja korkealaatuinen varhaiskasvatus.

Tiivistelmä:

Oulun yliopisto pitää lakimuutosehdotusta erittäin tarpeellisena. Voimassa oleva lainsäädäntö on monilta osin vanhentunut. Lakimuutosehdotus sisältää positiivisia avauksia, mutta on sisällön osalta vielä viimeistelemätön ja epätasainen. Varhaiskasvatustilain valmistelua tulee jatkaa ja se tulee saattaa voimaan ripeällä aikataululla. Oulun yliopiston lausunnon keskeiset sisällöt ovat: 1) Varhaiskasvatuksen määrittelyä tulee tarkentaa. 2) Lapsinäkökulmaisuuuua tulee vahvistaa. 3) Varhaiskasvatuksen tavoitteita tulee muokata. 4) Lapsen subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen tulee säilyttää esityksen mukaisena. 5) Varhaiskasvatuksen pedagogista suunnittelua koskevia esityksiä tulee tarkentaa. 6) Esitys henkilöstön nimikkeiden muuttamisesta on kannatettava. 7) Henkilöstön tehtävien, kelpoisuusvaatimusten, henkilöstörakenteen ja varhaiskasvatukselle asetettujen tavoitteiden välillä olevia ristiriitaisuuksia on poistettava.

Opetus- ja kulttuuriministeriö
ValtioneuvostoLAUSUNTO
20.05.2014

1(3)

ASIA: Lausuntopyyntö varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamistyöryhmän esityksistä (viitenumero OKM059:00/2012)

Oulun yliopisto kiittää mahdollisuudesta esittää lausunto varhaiskasvatusta koskeviin lainsäädännönmuutosesityksiin. Lausunnossa kiinnitetään erityistä huomiota yliopiston kannalta keskeisiin tutkimuksellisiin ja koulutuksellisiin näkökohtiin. Oulun yliopisto pitää lakimuutosehdotusta erittäin tarpeellisena. Voimassa oleva lainsäädäntö on monilta osin vanhentunut. Lakimuutosehdotus sisältää positiivisia avauksia, mutta on sisällön osalta vielä viimeistelemätön ja epätasainen. Varhaiskasvatustilain valmistelua tulee jatkaa ja se tulee saattaa voimaan ripeällä aikataululla. Yksityiskohtaisemmin lausuntona esitetään seuraavaa:

1) Varhaiskasvatuksen määrittelyä (2§) tulee tarkentaa: Muutosehdotukseen sisällytetty varhaiskasvatuksen määrittely on epämääräinen. Eri tieteenaloilla tehdyt tutkimukset osoittavat pedagogisesti korkeatasoisen varhaiskasvatuksen merkityksen. Ehdotettu määritelmä ei painota riittävästi sitä, että varhaiskasvatusta on kokonaisvaltainen pedagoginen prosessi. Pykälää 2 tulee muokata seuraavalla tavalla:

Tässä laissa varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen pedagogista kokonaisuutta.

2) Lapsinäkökulmaisuuksia tulee vahvistaa. Muutosehdotuksessa lapsen oikeudet ja lapsen näkökulma on otettu selvästi paremmin huomioon, kuin voimassa olevissa säädöksissä. Tämä on linjassa varhaiskasvatuksen kansainvälisen kehityksen kanssa ja myös viimeaikainen lapsuuden ja varhaiskasvatuksen tutkimus tukee tätä. Ehdotuksen sisällössä on kuitenkin horjuvuutta lapsinäkökulmaisuuksien suhteen. Esimerkiksi varhaiskasvatuksen tavoitteet on ehdotuksessa kirjoitettu aikuislähtöisesti ja lapset ilmaistaan aikuisten toimenpiteiden kohteena. Lapsinäkökulmaisuuksien tulee läpäistä koko lakitekstiä systemaattisesti.

3) Varhaiskasvatuksen tavoitteita tulee muokata (3§): Tavoitteita on paljon ja ne on jäsentymättömästi esitetty. Esimerkiksi tavoitteissa "edistää jokaisen lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä, oppimista sekä terveyttä ja hyvinvointia (tavoite numero 1)" ja "tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja elinikäistä oppimista (tavoite numero 7)" on päällekkäisyyttä. Ympäristönäkökulma on tavoitteissa heikosti esillä ja ajankohtainen tavoite lasten kasvusta kestäväan kehitykseen ja elinympäristön vaalimiseen puuttuu kokonaan.

4) Lapsen subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen tulee säilyttää esityksen mukaisena (§11).

5) Varhaiskasvatuksen pedagogista suunnittelua koskevia esityksiä tulee tarkentaa (§23-26). Kannatettavaa on se, että Opetushallitus laatii, arvioi ja kehittää kuntia velvoittavaa Varhaiskasvatussuunnitelmaa. Kannatettavaa on myös lapsikohtaisen suunnitelman laatiminen, jossa huomioidaan lapsen ja perheen osallisuus. Tarkennusta tarvitaan siihen, kuka vastaa lapsikohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnasta. Vastuun tulisi olla pedagogisen koulutuksen saaneella työntekijällä yhteistyössä muiden henkilöstöryhmien kanssa.

6) Esitys henkilöstön nimikkeiden muuttamisesta on kannatettava. Merkittävä parannus on, että nimikkeillä 'varhaiskasvatuksen opettaja' ja 'varhaiskasvatuksen sosionomi' osoitetaan asiantuntijuuden keskeisiä painotuksia. Varhaiskasvatuksen koulutuksen arviointiraportti osoitti, että koulutusten painopisteet eroavat toisistaan ja tuottavat erilaista osaamista. Kannatettavaa on myös se, että pätevytyminen varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin tehtäviin voi tapahtua joko suoraan perustutkinto-opintojen kautta tai niitä täydentäen.

7) Henkilöstön tehtävien, kelpoisuusvaatimusten, henkilöstörakenteen ja varhaiskasvatukselle asetettujen tavoitteiden välillä olevia ristiriitaisuuksia on poistettava. Esitykseen sisältyy monia kohtia, joilla on pyritty vahvistamaan henkilöstön varhaiskasvatuksellista osaamista. Lakiluonnoksessa esitetyt kelpoisuusvaatimukset varhaiskasvatuksen lastenhoitajan, perhepäivähoitajan ja varhaiskasvatuksen avustajan tehtäviin ovat myös kannatettavia. Esitykseen sisältyy kuitenkin myös huomattavaa ristiriitaisuutta. Ristiriidat näkyvät erityisen selkeästi, kun suhteuttaa pykälien 3, 16, 17 ja 18 tavoitteita ja vaatimuksia siihen, mitä henkilöstöstä ehdotetaan säädettäväksi luvuissa 6 ja 7. Lakiluonnoksessa on laajasti kuvattu varhaiskasvatuksen tavoitteita sekä kolmiportaisen mallin tuottamia vaatimuksia pedagogiseen osaamiseen. Varhaiskasvatukselle asetetut kasvatukselliset tehtävät edellyttävät, että kasvatuksellinen päävastuu on kasvatustieteellisen tutkinnon suorittaneilla ja että heitä on riittävästi. Varhaiskasvatuksen sosionomitutkinnon suorittaneiden osaamista tarvitaan myös, mutta heidän tehtävänkuvansa tulee rakentaa sosiaalitieteiden pohjalle. Jotta lakiluonnoksen esittämiin kasvatuksellisiin tehtäviin kyetään vastaamaan, päiväkotien henkilöstöstä vähintään puolella on oltava pykälässä 27 ilmaistu kelpoisuus.

Varhaiskasvatuksen erityisopettajan tehtävä (§31) on pedagoginen tehtävä, jossa keskeiset vastuut sisältyvät muun muassa kolmiportaisen tuen mallin soveltamiseen. Pohjakoulutusvaatimuksena tulee olla yliopistossa suoritettu kasvatustieteen kandidaatin tutkinto.

Varhaiskasvatuksen ammatillisiin johtotehtäviin kelpoisuusehtona (§33, 2.mom.) tulee olla kasvatustieteen tai varhaiskasvatustieteen maisteritutkinto, johon sisältyy tai jota on täydennetty lastentarhanopettajan koulutuksella sekä riittävä johtamistaito. Tällä ratkaisulla voidaan nykyistä paremmin taata päiväkotien pedagogiikan jatkuva kehittäminen ja korkealaatuinen varhaiskasvatus.

Tiivistelmä:

Oulun yliopisto pitää lakimuutosehdotusta erittäin tarpeellisena. Voimassa oleva lainsäädäntö on monilta osin vanhentunut. Lakimuutosehdotus sisältää positiivisia avauksia, mutta on sisällön osalta vielä viimeistelemätön ja epätasainen. Varhaiskasvatustilain valmistelua tulee jatkaa ja se tulee saattaa voimaan ripeällä aikataululla. Oulun yliopiston lausunnon keskeiset sisällöt ovat: 1) Varhaiskasvatustilain määrittelyä tulee tarkentaa. 2) Lapsinäkökulmaisuuuua tulee vahvistaa. 3) Varhaiskasvatustilain tavoitteita tulee muokata. 4) Lapsen subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen tulee säilyttää esityksen mukaisena. 5) Varhaiskasvatustilain pedagogista suunnittelua koskevia esityksiä tulee tarkentaa. 6) Esitys henkilöstön nimikkeiden muuttamisesta on kannatettava. 7) Henkilöstön tehtävien, kelpoisuusvaatimusten, henkilöstörakenteen ja varhaiskasvatustilain asettujen tavoitteiden välillä olevia ristiriitaisuuksia on poistettava.